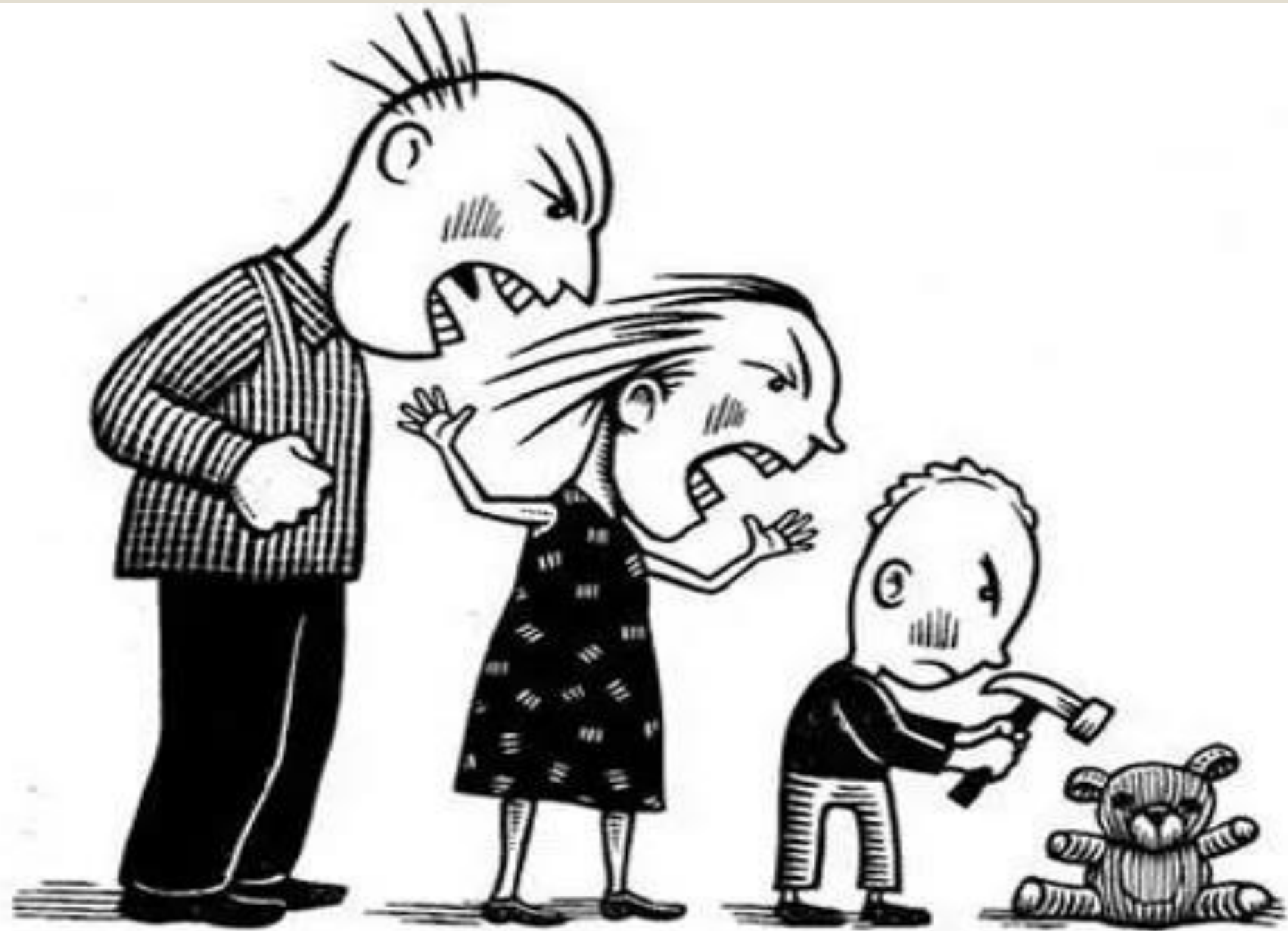

ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗΣ ΠΑΙΔΙΩΝ

Μαρία Τσάγκαρη, ψυχολόγος MPS Psy.

Τα είδη της κακοποίησης είναι τα εξής:

Σωματική

Ψυχολογική- Συναισθηματική

Σεξουαλική

Παραμέληση

πονάω

ντρέπομαι

είμαι μόνος

φοβάμαι

ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Γιατί δεν αντιστάς;

Τα σημάδια της βίας στα παιδιά

Ανεξήγητες αλλαγές στη συμπεριφορά ή την προσωπικότητα

Κοινωνική απόσυρση του παιδιού

Άγχος

Επιθετικό/βίαιο, χωρίς εμφανή αιτία

Κοινωνικά αποστασιοποιημένο. Δεν συμμετέχει σε κοινωνικά δρώμενα, παιχνίδια, συγκεντρώσεις, κοινές παρέες, έχει ελάχιστους φίλους, ή κανέναν

Δε υφίσταται συναισθηματικός δεσμός με τους γονείς/φροντιστές του, ενώ η επικοινωνία-συνύπαρξη μαζί τους είναι χαλαρή

Γνωρίζει πληροφορίες και πράξεις που δεν συνάδουν με την χρονολογική και γνωστική ηλικία του (π.χ., σεξουαλικά υπονοούμενα/παιχνίδια/συμπεριφορές/γνώσεις σχετικά με το σεξ, κ.ά.)

Αποστασιοποιείται από τα υπόλοιπα παιδιά, ή/και τους ενήλικες, αποσύρεται ή εξαφανίζεται

Σχεδόν πάντα επιλέγει να φορά ρούχα που καλύπτουν το σώμα του

«Υποπτη» ή τουλάχιστον «προβληματική» συμπεριφορά ενήλικα φροντιστή, που μπορεί να είναι συγγενής, γονιός του παιδιού ή άλλο τρίτο άτομο

Σωματική Κακοποίηση

Ανεξήγητες ή/και επαναλαμβανόμενες κακώσεις, εγκαύματα, μώλωπες, πρηξίματα, σημάδια σε πρόσωπο, κεφάλι, πόδια, πλάτη, στήθος, μηρούς.

Κακώσεις σε διαφορετικά στάδια ίασης που δείχνουν ότι δεν έγιναν όλα την ίδια χρονική στιγμή (άρα πρόκειται για επαναλαμβανόμενη κακοποίηση)

Κακώσεις όπως σημάδια από ανθρώπινη δαγκωνιά, εγκαύματα από τσιγάρα, σπασμένα κόκαλα, τρυπημένο δέρμα, μαλλιά που λείπουν, μωλωπισμένα μάτια και στόμα, αποτυπώματα από ράβδο, ζώνη, χέρι ή άλλο αντικείμενο

Κακώσεις που δεν αιτιολογούνται επαρκώς από το παιδί ή/και από τους γονείς/φροντιστές, ή πέφτουν σε αντιφατικές εξηγήσεις, δεν αντιμετωπίζονται ιατρικά και καλύπτονται σκόπιμα από ανάλογα ρούχα

Παράπονα των παιδιών ότι πονούν ή/και ότι δυσκολεύονται να κινηθούν

Σημάδια από δυνατό σφίξιμο (στους βραχίονες ή/και στο στήθος)

Τραύματα λόγω βύθισης του σώματος, ή μελών αυτού σε νερό ή άλλο υγρό (π.χ., όταν ένα χέρι ή πόδι ή γλουτός βυθιστούν σε πολύ ζεστό/καυτό νερό)

Σύνδρομο «ταρακουνημένου μωρού»

Σωματική βία-προσχολική/σχολική ηλικία

Κλαίει, δεν θέλει να πάει στη δομή προσχολικής αγωγής ή το σχολείο, δείχνει φόβο μόλις δει το ενήλικο πρόσωπο-φροντιστή/εκπαιδευτικό. Φυσικά, αυτό μπορεί να αποτελεί και σύμπτωμα αισθήματος αποχωρισμού, οπότε συνυπολογίστε και άλλα τυχόν σημάδια και συμπεριφορές.

Ξαφνικές αλλαγές στη συμπεριφορά ή την απόδοσή του παιδιού στον παιδικό σταθμό ή το σχολείο.

Επιστρέφει στο σπίτι με μελανιές, εκδορές, εγκαύματα, ή άλλους τραυματισμούς.

Εμφανίζει επαναλαμβανόμενους μικρο-τραυματισμούς, που συχνά αποτελούν προειδοποιητικό σημάδι.

Για τα βρέφη και νήπια, ενημερωθείτε για το σύνδρομο του «ταρακουνημένου» μωρού (βίαιη ανατάραξη του βρέφους, με τραύματα ορατά και μη στον κεφάλι-αιχένα).

Τραύματα οστών και κλειδώσεων

Κατάγματα εγείρουν υποψία, εάν υπάρχουν ενδείξεις για μεγάλο πόνο, απώλεια κινητικότητας, πρήξιμο κ.λπ.

Τα πιο συνηθή μη τυχαία κατάγματα παρατηρούνται στους βραχίονες, στα πόδια και στα πλευρά.

Τραύματα από τράνταγμα

Τα τραύματα από τράνταγμα μπορούν να προκαλέσουν υπνηλία, δυσκολία στη σίτιση ενός παιδιού, ή παροξυσμό κλάματος.

Συνοδεύονται συχνά από μώλωπες στους ώμους, ή στο λαιμό.

Συναισθηματική (Ψυχολογική) Κακοποίηση

Το παιδί παρουσιάζει ακραίες συμπεριφορές (υπερβολικά δεκτικό/συγκαταβατικό, υπερβολικά παθητικό, υπερβολικά απαιτητικό/επιθετικό/βίαιο)

Διαταραχές στη συμπεριφορά του, όπως κλοπές, φυγές ή απόπειρα φυγής από τον χώρο διαμονής του, καταστροφική-επιθετική συμπεριφορά (βανδαλισμός, φωτιές, κακοποίηση ζώων κ.λπ.)

Εκδηλώνει συμπεριφορές ενηλίκου ως «ψευδοενήλικας», που δεν συνάδουν με την χρονολογική ηλικία ή/και την γνωστική και ψυχοσυναισθηματική του ανάπτυξη (π.χ., φροντίζει και προστατεύει άλλα παιδιά, στην οικογένεια, το ίδρυμα, το σχολείο, την γειτονιά)

Παρουσιάζει συμπεριφορές παλινδρόμησης, όπως πιπίλισμα του αντίχειρα, στερεοτυπικές κινήσεις κ.λπ.

Νοητική ή συναισθηματική στέρηση/ανωριμότητα, που δεν οφείλεται σε οργανικά δεδομένα υγείας

Ανασφάλεια, χαμηλή αυτοεκτίμηση, απόσυρση

Δυσκολία στη δημιουργία σχέσεων, επικοινωνίας και ισότιμης συνεργασίας με τα άλλα παιδιά ή/και με τους εκπαιδευτικούς

Χαμηλή σχολική επίδοση και συμμετοχή στο μαθησιακό κοινωνικό γίνεσθαι της σχολικής κοινότητας, που δεν συνάδει με την χρονολογική ηλικία ή/και την γνωστική και ψυχοσυναισθηματική του ανάπτυξη

Υπερβολική αντίδραση του παιδιού στην (πιθανότητα) αποτυχία(ς), φόβος στην αντιμετώπιση νέων ή απρόβλεπτων καταστάσεων

Συναισθηματική κακοποίηση: το παιδί μπορεί να...

...εμφανίσει προβλήματα συμπεριφοράς, να αλλάξει δηλαδή τον τρόπο του, από ήπιο να γίνει επιθετικό, από κοινωνικό και χαρούμενο, να γίνει αμίλητο και απομονωμένο.

...σταματήσει να επικοινωνεί και να εμφανίσει σημάδια διαταραχής, όπως π.χ. τραύλισμα, ψεύδισμα κ.ά.

...έχει επιθετική/βίαιη, ή υπερπροστατευτική συμπεριφορά σε άλλα παιδιά, νήπια ή βρέφη.

...να παραπονιέται για πονοκεφάλους ή πόνους στο στομάχι, που δεν έχουν οργανική αιτία.

...να χάσει την όρεξή του.

...να δυσκολεύεται να κοιμηθεί, να έχει εφιάλτες.

...να συμπεριφέρεται σαν να γνωρίζει/περιμένει ότι κάτι κακό θα συμβεί/συμβαίνει.

Σεξουαλική Κακοποίηση

Δυσκολία να καθίσει ή/και να σηκωθεί από καρέκλα, να περπατήσει.

Αιφνίδια επιθυμία να καλύψει όλο το σώμα του με ρούχα, ακόμα και το καλοκαίρι.

Άρνηση να συναντήσει συγκεκριμένα άτομα (γνωστούς, συγγενείς, εκπαιδευτικούς-άρνηση να πάει σχολείο), και αποφυγή επικοινωνίας με άλλα άτομα, χωρίς προφανή λόγο για τις συμπεριφορές αυτές.

Ασυνήθης και αναλυτική γνώση, σχετικά με σεξουαλικές πράξεις και συμπεριφορές, που δεν συμβαδίζει με την γνωστική και ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη ενός παιδιού

Συχνές ουρολοιμώξεις και προβλήματα στοματικής υγιεινής

Ασυνήθης συμπεριφορά για το συγκεκριμένο παιδί, σε σχέση με το ιστορικό και την προσωπικότητα του (π.χ., απόσυρση στο εαυτό ενώ ήταν κοινωνικό άτομο, συμπεριφορές απειθαρχίας και ανευθυνότητας ενώ ήταν ένα υπεύθυνο και συνεπές παιδί, σχολική διαρροή για ένα παιδί που ήταν καλός μαθητής και με καθημερινή παρουσία στο σχολείο)

*** τα περισσότερα παιδιά που κακοποιούνται σεξουαλικά δεν έχουν φυσικά ευρήματα και δεν αποκαλύπτουν εύκολα τι τους συμβαίνει.

Σεξουαλική Κακοποίηση

Απόσυρση, μυστικοπάθεια ή/και εσωστρέφεια.

Ξαφνικές αλλαγές στη διάθεση, όπως θλίψη, θυμός κ.ά.

Συστολή για το σώμα του και αποφυγή αλλαγής ρούχων μπροστά σε άλλους.

Έντονη και συνεχής ενασχόληση με την περιοχή των γεννητικών οργάνων.

Επίμονος αυνανισμός, συχνά σε ακατάλληλο περιβάλλον.

Αδικαιολόγητη ευαισθησία, ή μώλωπες στη στοματική ή γεννητική περιοχή.

Τραυματισμοί στη γεννητική περιοχή, ή/και το στήθος που δεν συνάδουν με κάτι τυχαίο.

Προκλητική συμπεριφορά απέναντι σε ενήλικες και ανάρμοστα φιλιά, χάρδια και αγκαλιές

Συμπεριφορά σεξουαλικού χαρακτήρα προς ενήλικες ή/και παιδί/α.

Αιφνίδια άρνηση συμμετοχής σε ασκήσεις γυμναστικής ή οποιαδήποτε άλλη παρεμφερή δραστηριότητα/εκδήλωση.

Αναφέρει (το ίδιο ή οι γονείς/φροντιστές του) ότι βλέπει εφιάλτες ή/και ότι βρέχει το κρεβάτι του τη νύχτα (προβλήματα ύπνου, τρόμος κ.ά.).

Παλινδρομεί σε συμπεριφορές που παραπέμπουν σε προηγούμενα αναπτυξιακά στάδια (πιπίλισμα δάκτυλου κ.λπ.).

Διαταραχές διατροφής, χρήση ουσιών, αυτο-τραυματισμοί (κόψιμο, κάψιμο), (προσπάθεια) φυγή(ς) από το σπίτι (ιδίως σε εφήβους).

Αιφνίδιος φόβος για συγκεκριμένους ανθρώπους και τοποθεσίες.

Αναφέρει ότι έχει κακοποιηθεί.

Κατοχή μεγάλων χρηματικών ποσών, χωρίς το παιδί να μπορεί να δικαιολογήσει που τα έχει βρει.

Συχνές αναφορές σε ένα καινούριο μεγαλύτερο «φίλο», που του προσφέρει δώρα ή χρήματα.

Παραμέληση

Διαρκής πείνα, κόπωση και χαμηλό σωματικό βάρος

Κακή σωματική υγιεινή (άπλυτο, αχτένιστο, απεριποίητο)

Κακή στοματική υγιεινή

Ελλιπής ιατρική φροντίδα (εμβολιασμοί κ.λπ.)

Χρόνια ιατρικά προβλήματα τα οποία δεν αντιμετωπίζονται

Ακατάλληλη ένδυση για την εποχή (π.χ. καλοκαιρινά ρούχα το χειμώνα)

Ασταθής σχολική φοίτηση, σχολική διαρροή ή εγκατάλειψη του σχολείου

Περιοδικά/συστηματικά αδικαιολόγητες απουσίες

Ελλιπής εποπτεία-αναφορές από το παιδί ή άλλα άτομα ότι δεν υπάρχει κανείς να το φροντίζει

Παρατεταμένη και αναιτιολόγητη παραμονή στο σχολείο

(μικρο)Κλοπές ή επαιτεία/επίκληση για χρήματα

Παράκληση για να πάρει το «σχολικό γεύμα» του σπίτι (σίτιση μικρότερων αδερφών κ.λπ.)

Χαμηλή αυτοεκτίμηση, τάσεις φυγής ή/και αυτοκαταστροφής (αυτοκτονικός ιδεασμός)

Αντικοινωνική συμπεριφορά - κοινωνική απόσυρση - έλλειψη φίλων

Σημάδια αναγνώρισης μορφών ΚαΠα-π

Τα παρακάτω σημάδια όταν παρατηρούνται σε κάποιο παιδί, για ένα ικανό χρονικό διάστημα, ενδέχεται να αποτελούν ενδείξεις κακοποίησης ή παραμέλησης:

- Απότομη αλλαγή στη συμπεριφορά του ή/και στη σχολική του επίδοση
- Δεν έχει εξετασθεί από γιατρό για προβλήματα υγείας που παρατήρησαν οι δάσκαλοι και επισήμαναν στους γονείς/φροντιστές
- Έχει μαθησιακές δυσκολίες ή δυσκολίες συγκέντρωσης που δεν οφείλονται σε οργανικά, παθολογικά ή/και ψυχολογικά αίτια
- Είναι πάντα σε εγρήγορση, σαν να φοβάται ότι κάτι κακό πρόκειται να του συμβεί
- Υπάρχει ελλιπής άσκηση του γονικού ρόλου, σε επίπεδο φροντίδας και εποπτείας
- Είναι υπερβολικά παθητικό, συγκαταβατικό, αποσυρμένο, ή υπερβολικά ατίθασο, ανυπάκουο, επιθετικό και με βίαιες εξάρσεις προς συνομήλικους ή/και ενήλικες
- Έρχεται στο σχολείο νωρίτερα, φεύγει αργότερα ή/και δεν θέλει να γυρίσει σπίτι.
- Οι γονείς/φροντιστές αποφεύγουν την επικοινωνία/συνεργασία με εκπαιδευτικούς, επαγγελματίες υγείας και πρόνοιας

Άλλα Διαγνωστικά Χαρακτηριστικά

Καθυστέρηση στην αναζήτηση βοήθειας από τους γονείς/φροντιστές

Ιστορικό με ασάφειες, που δεν συνάδουν με την κλινική εικόνα, αλλά ούτε με την αναπτυξιακή φάση του παιδιού

Βλάβες συχνά πολλαπλές και πολύμορφες και διαφορετικών χρονικών περιόδων (π.χ. κάταγμα και εκχυμώσεις)

Βλάβες χαρακτηριστικές κακοποίησης και όχι συνήθους ατυχήματος σε παιδί (π.χ. ρήξη άνω χείλους, έγκαυμα σε πέλμα)

Οι γονείς/φροντιστές αναφέρονται στο ή για το παιδί με απορριπτικό ή επικριτικό τρόπο, (π.χ., δύσκολο, χαζό, γκρινιάρικο, αρρωστιάρικο, κακότροπο, ανυπάκουο, απείθαρχο, κ.λπ.), ή/και δεν αναφέρονται ονομαστικά στο παιδί, σε αντίθεση π.χ. με τα άλλα τους παιδιά

Οι βλάβες, τραυματισμοί, λοιμώξεις, πυρετοί κ.λπ., υποχωρούν μόλις εισαχθεί το παιδί στο νοσοκομείο

Το παιδί αναφέρει κάκωση/τραυματισμό από τους γονείς/φροντιστές του, ή/και δίνει εξήγηση που δεν συνάδει με την αναδειχθείσα κατάσταση, πράξη, συμπεριφορά

Το παιδί δεν αντιδρά στον αποχωρισμό από τους γονείς/φροντιστές, ενώ φαίνεται να προτιμά το σχολείο/νοσοκομείο από το σπίτι, ακολουθώντας/παραμένοντας με προθυμία (με) τους επαγγελματίες

Φόβος του παιδιού απέναντι στην παροχή ιατρικής ή άλλης βοήθειας από κοινωνική υπηρεσία, καθώς και στην επικοινωνία του σχολικού υπεύθυνου με τους γονείς/φροντιστές του.

Ενδείξεις κακοποιητικής συμπεριφοράς ανηλίκου από φροντιστή ή άτομο ευθύνης

Ασαφείς εξηγήσεις για τραυματισμούς παιδιού.

Αρνητικές περιγραφές για το παιδί.

Συστηματικά υποτιμητική συμπεριφορά προς το παιδί.

Στάση αδιαφορίας για το παιδί.

Ενήλικο άτομο/φροντιστής που παρουσιάζεται απαθής, αποσυρμένος έως και καταθλιπτικός.

Ενήλικο άτομο/φροντιστής που κάνει χρήση αλκοόλ ή/και (ναρκωτικών) ουσιών.

Εμφάνιση παράλογης/αναιτιολόγητης συμπεριφοράς.

Ενήλικο άτομο μυστικοπαθές ή απομονωμένο, με ελεγκτική συμπεριφορά και εκδηλώσεις ζήλιας.

Αντιπαιδαγωγικές και σκληρές συμπεριφορές, με μόνο στόχο την απόλυτη πειθαρχία του ανηλίκου.

*** Εάν έχετε κάποια ανησυχία, να ενεργήσετε ΑΜΕΣΑ προς το συμφέρον του ανηλίκου.

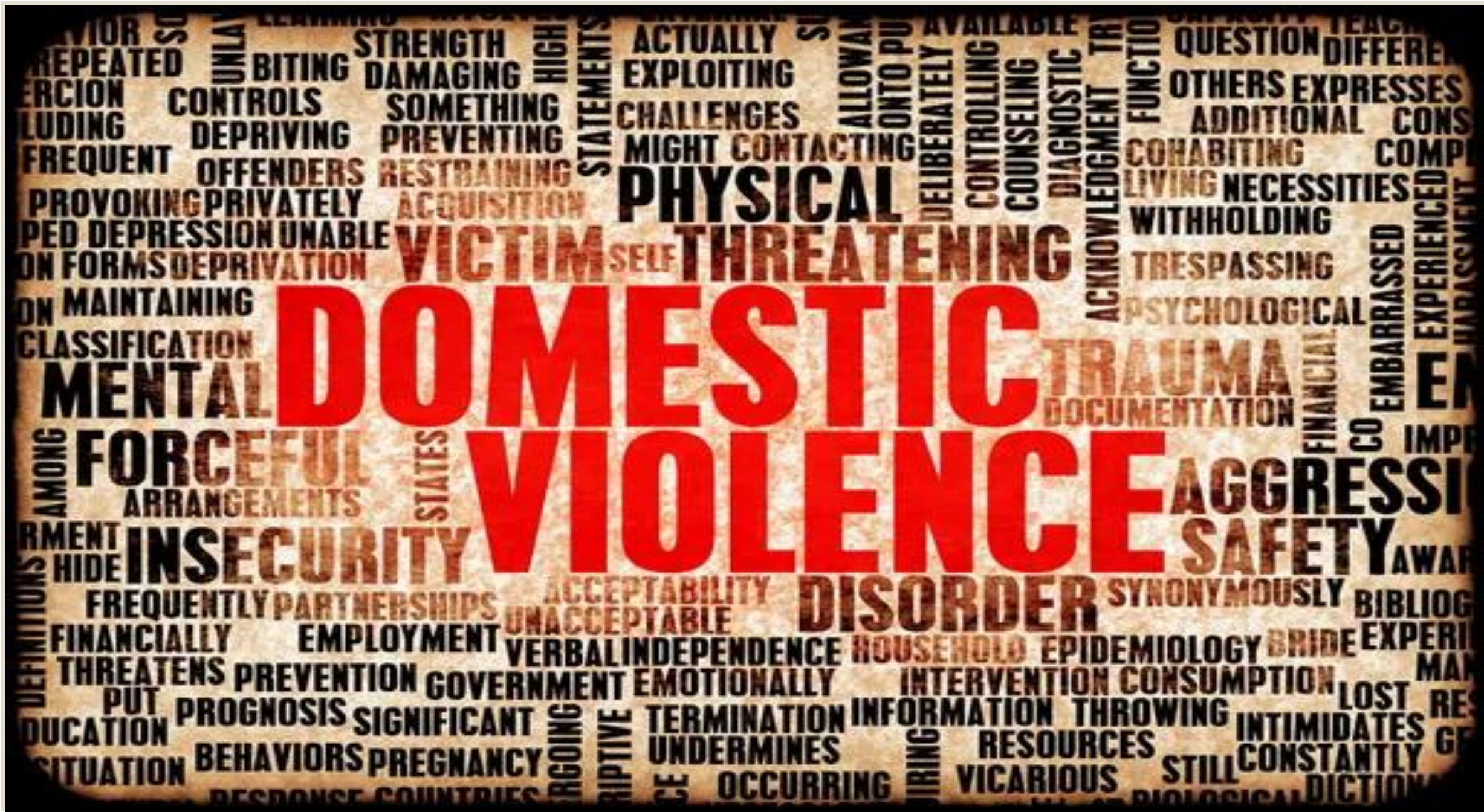

ΚαΠα-π και παιδί προσχολικής ηλικίας ή/και παιδί με αναπηρία

Πρακτική αδυναμία επικοινωνίας βρέφους, ή παιδιού ΑμεΑ για την κακοποιητική συμπεριφορά

Άρνηση αποδοχής των περιγραφών του νηπίου, με αιτίαση την «φαντασία» του

*** όταν ένα παιδί προσπαθεί να μας πει κάτι, ακόμα και αν δεν είναι το προτασόμενο ζήτημα, αξίζει όλη την προσοχή μας, γιατί η ανάγκη του για επικοινωνία υποδηλώνει την ύπαρξη ζητήματος προς διαχείριση

Βιβλιογραφία

https://www.seepeaa.gr/dp/pdf/107_1_%CE%94%CE%99%CE%91%CE%A7%CE%95%CE%99%CE%A1%CE%99%CE%A3%CE%97%CE%A3%CE%9A%CE%91%CE%9A%CE%9F%CE%A0%CE%9F%CE%99%CE%97%CE%A3%CE%97%CE%A3.pdf

Πρωτόκολλο Διερεύνησης, Διάγνωσης & Διαχείρισης ΚαΠα-π

https://kesy.dra.sch.gr/images/pdfs/Odigos_Efarmogis_Protokollou_Kakopoiisis.pdf

Οδηγός εφαρμογής του Πρωτοκόλλου Διερεύνησης, Διάγνωσης & Διαχείρισης ΚαΠα-π

<https://www.e-pronoia.gr/enimerotiko/%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CE%AF%CE%B5%CF%82%20%CE%B2%CE%B7%CE%BC%CE%B1%20%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%82%20%CE%B2%CE%AE%CE%BC%CE%B1%20%CE%B3%CE%B9%CE%B1%20%CF%84%CE%BF%CE%BD%20%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%AF%CE%B1.pdf>

Ενημερωτικό φυλλάδιο για τις βήμα προς βήμα ενέργειες των επαγγελματιών σε περιστατικά ΚαΠα-π

https://ekka.org.gr/images/pdf/nomothesia/3/%CE%95%CF%85%CF%81%CE%B5%CF%84%CE%AE%CF%81%CE%B9%CE%BF_%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%82_%CE%B3%CE%B9%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%9A%CE%B1%CE%A0%CE%B1-%CE%A0.pdf

Ευρετήριο Ισχύουσας Νομοθεσίας για την ΚαΠα-π

<https://www.especial.gr/wp-content/uploads/2022/01/odigos-kakopoiisis-paramelisis-anilikwn.pdf>

ΚαΠα-π – Εκτίμηση παραγόντων επικινδυνότητας και Παρέμβαση

http://www.intovian.eu/sites/default/files/w3.2_guidelines_for_the_tool_cy.pdf

INTOVIAN—Εγχειρίδιο χρήσης του εργαλείου για την ανίχνευση οικογενειών βρέφη και νήπια σε πιθανό κίνδυνο για ΚαΠα-π

<https://drive.google.com/file/d/1WgRn6gCuNpQd6eWWqOsljUBbZFja6Oa/view>

Οδηγός για την αναγνώριση και την διαχείριση περιστατικών ΚαΠα-π από τον Εκπαιδευτικό (Παιδαγωγό)

https://symvstathmos.files.wordpress.com/2015/07/ekke_sos_elisa_kales_praktikes.pdf

ΕΚΚΚΕ—ΙΚΠ - Πρόληψη ΚαΠα-π /Καλές πρακτικές